ФИФЕ ФЫМЫГЪЭПУД, ФИ ІЕЙ ФЫМЫГЪЭПШКІУ

АДЫГЕЙ ЛІЫГЪЭ

АДЫГСКОЕ СЛОВО

КЪБР-м И ПАРЛАМЕНТЫМРЭ ПРАВИТЕЛЬСТВЭМРЭ Я ГАЗЕТ
ГАЗЕТА ПАРЛАМЕНТА И ПРАВИТЕЛЬСТВА КБР

1924 ГЪЭМ И МЭКЪУАУЭГЪУЭ МАЗЭМ И 1 ЛЪАНДЗРЭ КЪЫДОКІ

№116 (21.024) ● 2007 гъэм мэкъуауэгъуэм (июным) и 15, мэрем ● Тхьэмахуэм тхуэ къыдокІ ● И уасэр сомы 3-щ ● adyghe@mail.ru adyghepsale.ru

Ди газетым эзрытетащи, КъБР-м и Президент Кьанокъуэ Арсен хэтащ мэкъуауэгъуэм и 6-м Мэхьэчкьалэ щекІуэкІа дин экстремизмэм пэщІэтыным теухуа пресс-конференцым.

Сурэтым: УФ-м къэрал кІуэцІ Іуэхущхэмкіэ и министр Нургалиев Рашидрэ Кьанокъуэ Арсенрэ зытепсэльыхьэн я мащІэтэкъым.

ЗэущІэм щытраха сурэтхэр 3 - 4-нэ напэхэм итщ.

● Ди зэпыщІэныгъэхэр

Зэрызэдэлэжьэнум лъабжьэ хуохъу

Санкт-Петербург щекІуэкІа дунейпсо экономикэ зэпущІэшхуэм ди республикэм кьыхуэдэкІуа Іуэху нэхъыщхьэ зыдэхэм ящыщ. КъБР-м щагъэзэщІэну инвестицэ проектхэр финансхэмкІэ кьыхэзыхэрагъэпэщыну хабзэ пыухыкІахэм теухуауэ Къэрал щІыб экономикэ лэжьыгъэмкІэ банким и раціыІа зэгурыІуэныгъэмрэ «Интеррос» холдинг компание» акционер обществэ зэхуэщІам дэлэжьэныжьмкІэ меморандумымрэ.

Къэрал щІыб экономикэ лэжьыгъэмкІэ банким и унафэщІ Дмитриев Владимиррэ КъБР-м и Президент Кьанокъуэ Арсенрэ Іэ зыщІадза зэгурыІуэныгъэм кьыщыфын продукцэ зыгъэхьэзырын Іэнатіэхэр республикэм щыэзэгъэувэным. Мы зэгурыІуэныгъэм еубзыху республикэм и экономикэм и дежкІэ нэхъыщхьэу щыт инвестицэ, инфраструктурэ проектхэм ящыщу лъэныкъуитІыр зэщІигъуу зэлэжьынхэр. Абыхэм ящыщщ гидроэнерге тинор, курортхэмрэ туризмэмрэ зегъэужьыныр, мэкъумэш продукцэ кьэлэжьыныр ар зыхуэй хузгъэзэныр, псэупІэ унэхэр щыныр, фармацевтикэр, ухуэныгъэм ирахьэлІэ псэуалъэхэр кьыщІэгъэкІыныр, иджыдей аэропортым и инфраструктурэр зэтегъэувэныр. Абыхэм ящыхэз дэтхэнэ Іэнатіэми зэрыщыІэзэлэжьэнym теухуа договорхэр, зэгурыІуэныгъэхэр щхьэхуэу зэращылІэнущ. Апхуэдэу ягъэбелджылащ республикэм псом ящІэ щызэфІэгъэкІын хуей Іуэхугъуэхэр.

(КІэухыр 2-нэ нап.).

● Адыгэ псалъэр" къыхьызок

Псэм ещхащІэ, гум ехуэбгыкІэ

Ильэс куэд хьуауэ кьыздэгъэгурыкІуэ «Адыгэ псалъэ» ди лъэпкъ газетым и лэжьакІуэхэм, а гуныр зыунэІ абы и тхьмадэм фІыщІэ яхузощІ икІи Іхьэм фыкуэщІыхьхьу яжызоІ. Ар абыхэм кьалэжь, сыту жыпІэмэ ди зэхэщІыкІым зрагъэужьри, Іуэху еплыкІэ зэхуэмыдэхэм, дунейм кьыщыхьуэхэм дыщагъэгъуэзэри.

«АДЫГЭ псалъэм» и напэкІуэцІхэм кьнбгъуэтэнущ ди тхыдэмрэ ди нобэмрэ ятеухуа, щІалэгъуалэм ущиерэ чэнджэщрэ кьызыхахьи, нэхъыжьхэр я гъащІэ гъэугъаплъэхьэ, гукъэкІыжхэм хэзышэ тхыгъэ щхьэпэхэр.

Къэбэрдейр Урысейм зэрыхьхьэрэ илъэс 450-рэ зэрырикъум теухуа Іуэхугъуэфі куэд республикэм зэрыщалэжьыр ди пащхьэ къеРлъхьэ газетым. Абы ущымыгуфІыкІын плъэкІыркъым, ди лъэхэм и зыужьныгъэм, и efІэкІуэныгъэм хуэгъэпсащи.

Щхьэхуэу укъызытеувыІэн, узытепсэльыхьэн напэкІуэцІщхьэхуэхэри и мащІэкъым «Адыгэ псалъэм». Псом хуэмыдэу сыпоплъэ Къэрмокьуэ Хьэмидрэ Тхьэмокьуэ Барэсбийрэ ягъэхьэзырхэм. Дэтхэнэ зы адыгэ унагъуэм «Адыгэ псалъэм» напэкІуэцІхьэмэ, жыми кьахуэщхьэпэн куэд абы кьраджьыкІынущ, езы газетым и щІэджыкІакІуэхэм я бжыгъэр нэхъыбэху и пщІэм нэхьри зиІэтынущи, дэдвгъІыгъ.

Си анэбзэу кьызэІущащэ, си адыгэбзэу дахащэ, ирырес уи бзэрабзэ макъыр хьэрпым, зэльыщІысу дуней псор!

БЭРБЭЧ Баристан.
Налчык къалэ.

● Ди газетым ныІфхуахьыну фыхуейІмэ

Ди щІэджыкІакІуэ лъапІэхэ!

2007 гъэм и етІуанэ илъэс ныкъуэм ныфхуахьыну газетхэм Іэ тедзэныр республикэм и пошт Іуэхущапі эхэм мэлыжьыхьым и 1-м щыщІэдзауэ зэрыщекІуэкІыр фигу кьыдогъэкІыж.

Апхуэдэу гу лъыкІэгъэтэну дыхуейщ газетым и Іэ тедзапщІэр нэхъ пуд зэрыхъуами. Ящэ илъэс ныкъуэм сом 338-рэ кІэлейкІэ 40-рэ хуэзэу щытамэ, 2007 гъэм и етІуанэ Іыхьэм зи уасэр сом 317-рэ кІэлейкІэ 76-рэщ.

Ди индексыр 51531

● Май куей

Махуэшхуэм зыхуэдэзыбзэр

Къэбэрдей-Балькъэрыр. Урысейм зэрыхьхьэрэ илъэс 450-рэ щрикъум зэІуэпэщу зэрыІущІэнум иджыпсту щыщІэдзауэ зыхуегъэхьэзыр Май куейм.

КъАЛАЩХЬЭМРЭ абы кьеГъэщІыла кьуажэхэмрэ я теплъэр кьэгъэщІэрэщІэжьныр нобэ куэдкІэ ельытащ ар зи кьалэн нэхъыщхьэ «Домоуправление» муниципальнэ Іуэхущ Іапі эм. Куейм ит фэеплъхэр зыхуэсыгъэуэгъэхэм хуэгъэхьэзырыным теухуауэ. Абы и лъэжьыгъэм хэтащ вице-премьер Лакербай Леонид, республикэм туризмэмрэ курортхэмкІэ и министр Лакербай Тенгиз сымэ, нэгъуэщІхэри.

ГАГРЭ кьалэ администрацэм и унафэщІ Кецбэ Астамур зэІущІэм щыжиІащ турист, курорт щыпІэхэр гъэмахуэ зыгъэпсэхугъуэм зэрыхуэхьэзырыр. ШхапІэхэр, зыгъэпсэкІыпІахэр, нэгуэгъуэжьыпІэхэр зыхуэй хуэзащ. Апхуэдэуи кьыхигъэщащ илъэс блэкІам кьриубыдэу Гагрэ щІыху мин 65-м щІигъуэм зэрызыщагъэпсэхуар, сом мелуан 435,5-рэ и уасэ Іуэхутхьэбзэ абыхэм зэрыхуащІар. Мы гъэм а бжыгъэм щІрагъэгъуэн мурад яІэщ.

Жылагъуэщ Іэ

КЪЭРЭШЕЙ-ШЭРДЖЭС. *Республикэм и депутатхэм иджыблагъэ зэхуэкІыныгъэ халъхьащ «КъШР-м и Щ Іыналъэ-администрацэ зэхэлъыкІэм и Іуэхуцкі» щІыпІэ законым.*

РЕСПУБЛИКЭМ и Къарэ-Пагуэ жылагъуэм езым и администрацэ иІэ хъуащ икІи муниципальнэ зэгухьэ ныгъэ щхьэхуэу щытщ. Иджыпсту жылэм щІыху 500-м нэблагъэ щопсэу.

Фигу кьэдгъэкІыжьыщи, Къарэ-Пагуэр Прикубань районым и Дружба жылагъуэм хьэхьэу щытащ ящэм. Аращ 2005 гъэм и кІэхэм, абазэхэм я район щхьэхуэ республикэм кьыщызэрагъэпэщам щыгъуэ, жылыдэсхэм абы зыхьэну жэрдэм ящІауэ щытащ икІи Къарэ-Пагуэ кьуажэ щхьэхуэ хъуащ.

ХЬЭЩЫКЪУЕЙ Олег.

Хущхъуэхэр яхурикъуркъым

АДЫГЕЙ. *Льотэ зиІэхэр хущхъуэхэмкІэ кьызэгъэпэщныр иужьрей зманым гугъу щыхъуащ республикэм. Абыхэм папщІэ зы мазэм кьаутІыпщ сом мелуан 23-р щІыхуэм яхурикъуркъым. Псалъэм папщІэ, лыих узыфэр зыпкърытхэр хущхъуэхэмкІэ кьызэгъэпэщным зы мазэм сом мелуан 28-рэ ехь.*

ІУЭХУМ кьызэригъэлъагъуэмкІи, республикэм иджыпсткІэ хущхъуэхэмкІэ гулъытэ зыхуэщІыфыр лыих, фошыгъу уз зыпкърытхэрщ. Адрейхэр льготэ хущхъуэхэм мазэ бжыгъэкІэ пэплъэн хуей мэхъу. Ари псомиз ялъысыркъым.

Адыгеймрэ Къабардино-Балькъэрыр, Урысейм зэрыхьхьэрэ илъэс 450-рэ щрикъум зэІуэпэщу зэрыщІэнымрэ, Іуэхуцкі ящІэ щыщ. Ар ящІэ щІыпІэ щхьэхуэ щыщ. Ари псомиз ялъысыркъым.

Адыгейм и бюджетым абыхэм хухиха ахъшэр иурикъуркъым. Іуэхум хэкІыпІэу иІэр зыщ - федерал центрым и дэІэпыкъуІныгъэщ.

Гагрэ туристхэр ирегъэблагъэ

АБХЬАЗ. *Республикэм и правительствэм и унафэщІ Анкваб Александр зэІущІэ зыубгъуа иджыблагъэ ириГъэкІуэкІащ Гагрэ къалэр курорт, турист зэпсэхуэгъуэгъэхэм хуэгъэхьэзырыным теухуауэ. Абы и лъэжьыгъэм хэтащ вице-премьер Лакербай Леонид, республикэм туризмэмрэ курортхэмкІэ и министр Лакербай Тенгиз сымэ, нэгъуэщІхэри.*

ГАГРЭ къалэ администрацэм и унафэщІ Кецбэ Астамур зэІущІэм щыжиІащ турист, курорт щыпІэхэр гъэмахуэ зыгъэпсэхугъуэм зэрыхуэхьэзырыр. ШхапІэхэр, зыгъэпсэкІыпІахэр, нэгуэгъуэжьыпІэхэр зыхуэй хуэзащ. Апхуэдэуи кьыхигъэщащ илъэс блэкІам кьриубыдэу Гагрэ щІыху мин 65-м щІигъуэм зэрызыщагъэпсэхуар, сом мелуан 435,5-рэ и уасэ Іуэхутхьэбзэ абыхэм зэрыхуащІар. Мы гъэм а бжыгъэм щІрагъэгъуэн мурад яІэщ.

Жылагъуэщ Іэ

КЪЭРЭШЕЙ-ШЭРДЖЭС. *Республикэм и депутатхэм иджыблагъэ зэхуэкІыныгъэ халъхьащ «КъШР-м и Щ Іыналъэ-администрацэ зэхэлъыкІэм и Іуэхуцкі» щІыпІэ законым.*

РЕСПУБЛИКЭМ и Къарэ-Пагуэ жылагъуэм езым и администрацэ иІэ хъуащ икІи муниципальнэ зэгухьэ ныгъэ щхьэхуэу щытщ. Иджыпсту жылэм щІыху 500-м нэблагъэ щопсэу.

Фигу кьэдгъэкІыжьыщи, Къарэ-Пагуэр Прикубань районым и Дружба жылагъуэм хьэхьэу щытащ ящэм. Аращ 2005 гъэм и кІэхэм, абазэхэм я район щхьэхуэ республикэм кьыщызэрагъэпэщам щыгъуэ, жылыдэсхэм абы зыхьэну жэрдэм ящІауэ щытащ икІи Къарэ-Пагуэ кьуажэ щхьэхуэ хъуащ.

ХЬЭЩЫКЪУЕЙ Олег.

● Дзэлыкъуэ куей

Сабийхэм - яхуэфащэ гупЪыгъэ

Къэбэрдей-Балькъэрым и Сабий фондыр кьызэрыкуэхуэр ильэсищІ щрикъум ирихьэлІэу «Псапэ фІыгъэ фыхуэпІащІэ» кьыхуегъэджэныгъэм щІэту нобэ екІуэкІыну республикэпсо марафоным жыжьэру хэтынущ Дзэлыкъуэ куейр.

РАЙОН администрацэм и унафэщІым и кьуэдзэ Дохъушокьуэ Исмэхьил кьызэрыджэІамкІэ, Іуэхур кьызэгъэпэщныжьмрэ егъэкІуэкІыжьмрэ пщэрыльэ зыщащІат район администрацэм щэнхабзэмкІэ и кьудамэм и лэжьакІуэхэм. Дзэлыкъуэ куейр марафоным хэтынщ кьыдаІыгъащ пенсионерхэм, зауэм хэта ветеранхэм, профсоюзхэм я зэгухьэныгъэхэм. Марафоным районым и Іуэхущ Іапі э щхьэхуэхэри мыльку-кІэ къыхуэващ. Абыхэм ящыщщ Сэрмакъ кьуажэм дэт «Спирт-дрожж» комбинатыр, «Минералэ», «Теплогазэрвис» Іуэхущ Іапі эхэр. Дзэлыкъуэ куей администрацэм и джьакІуэхэм КъБР-м и Сабий фондым хуаутІыпщынущ зы махуэ лэжьыгъэм кьыпэкІуэ улахуэр.

ЛЬОСТЭН Муз.

● Бахъсэн куей

Къулыкъущхьэ Ищхъэрэм и нобэр

Къулыкъужьм Ищхъэрэ кьуажэм ящІэу яІэ гектар 1796-р псори бджэнду ятащ. ЩІыр кьыщІащи Іуэхущ Іапі э щхьэхуэу 6-м, щхьэзакъуэ бджэндыдрылажьэу 8-м, МэкъупІэм гектар 836-р хухахащ. Кьуажэ советым и сессием кьыщта унафэм инкъ ИкІэ, хьуПІу гектар 1178-р жыгъэдзэсхэм щІэнщэу ирагащ.

БЖЬЫХЬЭСЭМ гектар 725-р хухахати, гуэдзу гектар 219-р, хьэуэ - 306-р, рапсу - 200 щІащ. Гъатхэм силосу ягъэтІылъыну нартыхур гектар 269-м трасащ, гъавапхъэ ящІынур - 156-м, хьэр - 280-м, сэхураныр - 75-м, горохымрэ энтхьымрэ - 81-м, гречихэр - 50-м.

Мы илъэсым зэрыщІидзэрэ я уней хозяйствэхэр ирагъэфІэкІуэн щхьэкІэ кредит кьратыну цІыху 47-м льэІу ятхати, 41-м ар хуагъэзэщІащ. Апхуэдэ щІыхуэ зратахэр псори цІыху 86-р мэхъу.

2007 гъэр кьызэрихьэрэ еджапІэхэми ядэІэпыкъуащ: школищым я физикэ кабинетхэм щхьэкІэ Іэмэпсымэщ Іэхэр кьыхуащхьащ, зы автобуси кьратащ. Апхуэдэу «Соболь» машинэ, электрокардиограф, нэгъуэщІ аппаратурэхэри сымаджэщми иратащ.

Къулыкъужьм Ищхъэрэр нэхъ гугъу езыгъэхьэм ящыщщ псыр кьаэремэщІыкІэр. Ар унагъуэхэм я Іэрыльэн щхьэкІэ администрацэм хуэзэ ІэкІыр ещІэ: насосу 2 зэрихьэщ, псыр кьыщыхиуда щІыпІэу 36-рэ ягъэбыджащ, уэрамхэм псы кьигъэжьпІэу 6 щагъуэщ. А зэжьыгъэхэр зэффиГъэкІыжьыну Іэ Іэдакъэ щІэкІащ.

Зэман благъэм кьызэІуахынущ Къэбэрдей-Балькъэрым и сурэтыщІ цІэрыІуэ Колкутин Андрей и щхьэзакъуэ Іуэхущ Іапі эгьэнэгъэ, и ныбжьыкІ илъэс 50 щрикъум ирагъэхьэлІэр.

БЛИЙ Даянэ.

Дуней псом ящІэ щыІуэрыкІым

Ди щІэджыкІакІуэ лъапІэхэ!

2007 гъэм и етІуанэ илъэс ныкъуэм ныфхуахьыну газетхэм Іэ тедзэныр республикэм и пошт Іуэхущ Іапі эхэм мэлыжьыхьым и 1-м щыщІэдзауэ зэрыщекІуэкІыр фигу кьыдогъэкІыж.

Апхуэдэу гу лъыкІэгъэтэну дыхуейщ газетым и Іэ тедзапщІэр нэхъ пуд зэрыхуами. Ящэ илъэс ныкъуэм сом 338-рэ кІэлейкІэ 40-рэ хуэзэу щытамэ, 2007 гъэм и етІуанэ Іыхьэм зи уасэр сом 317-рэ кІэлейкІэ 76-рэщ.

Ди индексыр 51531

Сэтэней и зэфІэкІ

ОРТ-мкІэ екІуэкІ «Хэт мелуанырыбжь хьуну хуейр?» джэгум и зи чэзу зэІущІэу тхьэмахуэ кІуэм екІуэкІам диХьхьэу ельащи ди республикэм исхэр. Абы и щхьэхуэсыгъуэр зэнеуэм ди льэхьэчу щащэ. Урысей шоу-бизнесым лъэ быдэкІэ хэуба Къэзан Сэтэней зэрыхэтащ. Апхуэдэуи гъэщІэгъэуэит ар езыгъэкІуэкІ Галкин Максим адыгэбзэкІэ кьызэрыпсэльар.

«ФАБРИКЭ» уэрэджьІакІуэ гупым хэтхэу Сэтэнейрэ Тоневэ Ириняэрэ утыкум кьриткІэлагъэри, ди лъэпкъэгъу щащэр кьыщалъхуа, щапІа щІыпІэм, и анэдэлъхьэр ищІэрэ имыщІэрэ щІэупщІащ Галкиныр. Пищащэм и жэуапым едэІуа нэужь, езы Максими зигъэщІэгъуащ. Галкиныр «Фи пщыхьэщхьэ фІыуэ, ныбжьэгъу лъапІэхэ! Сэ адыгэбзэр зэзгъэщІащ, ауэ жысІэр зыри кьызгурыІуэркъым», - щыжиІам Сэтэней кьуэІэбжьат.

Адыгэбзэ езыгъэщІам щыщІэупщІэм, уэрэджьІакІуэ гъуэгуанэ Тут Заур кьызэрыдэІупыкъуар ибзащІэкъым Максим.

Пищащэхэм кьахьэху ахъшэр псапащІэ Іуэхум трагъэкІуэдэну арати, компьютерым кьаригупщІэхэм егупчупэурэ жэуап иратырт. Сэтэней нэхъ жьыдэжу, щэсІапІэ эрихьэлІэр имыгъэгъуащэу жэуапхэр кьыхихащ. Темыгушуэшэурэ зызыщІэ Ириняэ джаГум дихьха Сэтэнейрэ зэририхьэлІэкІ кьыхах жэуапхэр пэжу кьыщІэкІырт.

Апхуэдэ щІыкІэкІэ Къэзан Сэтэнейрэ Тоневэ Ириняэрэ сом мин 400 кьахьэхуащ, ар дэІэпыкъуэгъу хуэныкъуэ сабийхэм зэрыхурагъэхьыныр жаІащ.

ШЫПШ Даянэ.

щыхьэуа зэпэщІэтыныгъэр къэгъэщэбзэнымрэ ехьэлІа Іуэхугъуэхэм.

(ИТАР-ТАСС).

НОБЭ

◆ Азербайджаныи и Лъэпкъ махуэщ. Ар Парламентым и унафэкІэ 1997 гъэм мэкъуауэгъуэм и 27-м ягъэуващ. Алиев Гейдар 1993 гъэм властым щигъэзэжа махуэм и щІыхькІэ илъэс кьэс ягъэльапІэ.

◆ Илъэс 840-рэ и пэкІэ (1167) Хавн кьуажэм пэгъунэгъуэ епископ Абсалон быдапІэ щиухуэри, ихьуреягькІэ кьрищІэкІыжащ. Данием и кьалащхьэ Копенгаген и лъабжьэр щагъэтІылъа махуэу кьалЪыэтэ.

◆ Илъэс 65-рэ ирокъу (1942), цІыхухэри дагьалкІуэу, фашистхэм ягъэса белорус кьуажи 186-м ящыщу нэхъ жылагъуэщхьэ дыдэр, Могилев областым хьыхь Борки кьуажэр, зэрызэтракьутэрэ.

◆ Мэзкуу щекІуэкІынущ Урысейм художествэхэмкІэ и Академиер илъэс 250-рэ зэрырикъум теухуа гуфІэгъуэ зэхьхьэ.

◆ Мэзкуу щекІуэкІынущ социальнэ рекламэм и 7-нэ фестивальр.

◆ Мэкъуауэгъуэм и 15 - 18-хэм урысейпсо Гъэльэгъуапі э центрым щызэхэтынущ «Тхъуцыкьнэмрэ кхъуейм» я мастер-классыр 2007» жыхуаІэ 5-нэ выставкэ-жармыкІэр.

◆ Мэкъуауэгъуэм и 15 - 19-хэм Харбин (Китай) щрагъэкІуэкІынущ 18-нэ дунейпсо сату-эк экономикэ жармыкІэр.

◆ Илъэс 50 и пэкІэ (1957) кьалъхуащ урыс композитор, симфоние, инструментальнэ лэжьыгъэ гъуэзэджэ куэд зи Іэдакъэм кьыщІэкІа Буевский Т. Б.

◆ Дыгъэр кьыщІэкІащ сыхьэти 5-рэ дакьикъэ 23-м, кьухьэжьнущ сыхьэт 20-рэ дакьикъэ 53-м.

◆ Махуэм и кІыхьагъщ сыхьэт 15-рэ дакьикъэ 30-рэ.

ПІалэнэпэр зыгъэхьэзырыр: ХЬЭЖЫКЪАРЭ Аликъ.

Лъэпкъ ІуэхуитІ: Чэнджащэ щыуэркІыным.

● Гъэзджэ

Гъэльэгуэныгъэхэр зэхэдгъэкІ

Ди газетым и щІэджыкІакІуэхэр щІэх-щІэхыпуэрэ зэрыщыдгъэгъуэзэщи. Напшык дэт Сурэтыщі гъэзджэмкІэ музеим и лэжьыгъэр зэи зэпыуркъым, ныбжьыщІэхэми профессионал сурэтыщІхэми я Іэдакъэ щІэкІхэм я гъэлъэгъуэныгъэхэр кьызэрагъэпэщ.

ПСАЛЪЭМ и хьэтыркІэ, иужьрей тхьэмахуищым абы щагъэльагъуэ езы музеим и гъэтІылъыгъэхэм щыщхэр. Музейм и дыщэ фондым кьыхаха натюрморт, графика, живопись, нэгъуэщІ лэжьыгъэхэми я нэхъыбэр совет лъэхъэнэм хиубыдэ сурэтыщІ щэрыІуэхэм я Іэдакъэщ Іэкіщ.

Зэман благъэм кьызэІуахынущ Къэбэрдей-Балькъэрым и сурэтыщІ цІэрыІуэ Колкутин Андрей и щхьэзакъуэ Іуэхущ Іапі эгьэнэгъэ, и ныбжьыкІ илъэс 50 щрикъум ирагъэхьэлІэр.

БЛИЙ Даянэ.

КъБР-м и Президент Кьанокъуэ Арсен Потанин Владимирр Козак Дмитрийр йопсалъэ.

Зэрызэдэлэжьэнум лъабжьэ хохъу

(КIэухыр. ПэщIэдзэр 1-нэ нан.).

Мыхьэнэшхуэ зиIэ документщ Iуащхьэмахуэ бгым и ищхьэрэ-къуэкIыпIэ джабэм дыжьжьхь къыщыжьхь иджыпрей комплекс щызэтеГъуэвэным хуэунэтIауэ Кьанокъуэ Арсенрэ «Интерросым» и Iэтащхьэ Потанин Владимиррэ Iэ зыщIадза мемориандумыр. А документым Iэ щыщIадзым кърихьэлIащ УФ-м и Президентым и полномочие лIыкIуэу Ищхэ Федералынэ округым щыIэ Козак Дмитрий. Меморандумым зэритымкIэ, «Интерросым-рэ» республикэмрэ зэщIгъуу щIадзэнщ «Iуащхьэмахуэ бгым и ищхьэрэ-къуэкIыпIэ джабэм, Джылы-Су щIыпIэм пэгъунэгъуу, бгы-лыжь комплекс щыщIыным». КъБР-м и Президентым зэрыжиIамкIэ, мы проектым къыщыхощ инвесторхэм ди республикэр зэрадэлэжьэнум щIэуэ куэд зэрыхалъхьар. Къыпщтэмэ, мы проект иныр иджы япэу ияГъэсауэ зэфIагъэкIынущ зы инвестор фIэкI къыхэмыхьэу. Iуащхьэмахуэ бгым и ищхьэрэ-къуэкIыпIэ джабэр зэкIэ зыми кимыштэсэбэп щIыпIэщ, ауэ икъукIэ псынщIэу зызыужьыфыну щытщ. Кислородск къалэм къыщежьэу мыбы къекIуалIэ федеральнэ автомобиль гъэзэу яхуэмэ, бгы-лыжь курорту автомашинэкIэ нэхъ тыншу узэкIуэлIэфын Кавказ Ищхьэрэм щыIэнукъым. Аращи, мы проектыр «Интерросым» хуэдэ инвестор лъэщым нэхъ псынщIэу икIи зыхуей хуэзэу зэфIигъэкIыфынущ, тыншыпIэ псори абы нэхъ IэкlуэлъакIуэу къызэригъэпэщыфынущ.

Лъжьыгъэм и япэ Iыхьэу щытынущ Iуащхьэмахуэ бгым и ищхьэрэ-къуэкIыпIэ джабэр зэрыщыту щIэпщытыкIынкIи, абы лыжькIэ укъызэжэх хъуну щIыпIэу щIыхэр щыубзыхуным, абы егъэщIылIауэ ирагъэкIуэкIыну уху ныгъэхэр гъэбелджылыным. ЕтIуанэ Iыхьэм хеубыдэ иджыпрей бгы-лыжэ комплекс уху ным пыщIа техникэ, экономикэ Iуэхухэр гъэбелджылынир, хьэщIыгъэр, иэгузегъэужьыпIэхэр, лыжэкIэ къэжьхыным щыхуагъасэ школыр, адрей ныгъэсэ школыр, адрей ныгъэсэхуп1эхэр зэращIынымсыт и лъэныкъуэкIи зыхуэзгъэхъэзырынщ.

«Туризмэм и инфраструктурэр зэтегъэувэнщ къэралымрэ уней мылькымрэ нэхъ тэмэму щыIэдэлажьэ IэнатIэщ. Бизнесым и Iуэхуэр хъарзынэу щыдокI апхуэдэ комплексхэр щIынымк, спорт рекреацэм и иджырей технологиехэр зэтегъэувэнымк, «Интерросым» и мылькуш «Проф-Медиа» тхылъ тедзапIэ унэ» акционер обществэ зэхуэщIар, «Новогор» компаниер (псэупIэ-коммунальнэ инфраструктурэм пылщIащ), «Интерросым» зэIухаэр» (ямыгъэIэпхъуэ мылъкым пыщIащ), «Интерростостоинство» къэралым Iэщэмыль пенсэ фондыр, «ЗэгурыIуэныгъэ» страховой компаниер. «Интерросым» и мылькум и нэхъыбэр зейр Потанин Владимирщ.

Экономикэ зэIущIэхуэр зэрекIуэкIа махуэпIым кърибыдзу «Ленэксп» павильоным щагъэлъэгъуащ КъБР-м и проекту инвесторхэр нэхъ дзэныхъэныхэр: Чегет, Iуащхьэмахуэ бгыхэм дэкI кIапсэ гъуэгуэхэр (етIуанэ, ещанэ Iыхьэхэр) укъуэтIыпIэ комплексыщIэ, игъэуэщI къэралхэм япыщIа аэропорт Налшык къалэ щыщIынырр, Солдатскэ -Тырныауз гъущI гъуэгур укъуэдиныр, апхуэдэу Къэбэрдей-Балкъэрым и псы еЖэххэм гидроэнергетикэ уху ныгъэхэр щегъэкIуэкIынырр. КъБР-м и лIыкIуэхэм яхэту Санкт-Петербургэ щыIащ КъБР-м и Правительствэм и Унафэщым и япэ къуэдзэ Тхъээпхъыжь Муратрэ республикэм экономикэ зыужьынныгъэмрэ сатумкIэ и министрым и къуэдзэ Токъубей Муратрэ.

КъБР-м и Президентымрэ Правительствэмрэ я пресс-Iуэхуэщ1анIэ.

Муниципалитетхэм ядоIэпыкъу

Республикэм и унафэщым иджыблагъэ къыщигъэкIа Жазым ипкъ иткIэ, муниципалитетхэм къащтэ хабзэ мардэхэр дяпэкIэ щатхыну отдел цIыхухуэ къыщызэрагъэпэщащ КъБР-м и Президентым и Администрацием и къэрал-правовой управленэм. IэнатlэщIэм и пщэ къыдохуэ муниципальнэ хабзэ мардэхэм я регистрыр тхыныр, къэрал властымрэ муниципальнэ властымрэ зэрызэдэлажьэр егъэфIэкIуэныр. Мы отделым и къалэнхэм апхуэдэу хеубыдэ муниципальнэ правовой антхэр зэхэлIыхьэныжьмкIэ щыпIэ самоуправленэм и органхэм методикэ дэпэныкъуэныгъэ етыныр, документхэм я зэхэтщIэныгъэ-кIэныжьмкIэ, хабзэ мардэхэр гъэхьэзырыныр и лъэныкъуэкIэ нэхъыбэрэ яIэщIэкI щыуагъэкIэр нэрылъагъу къэщынщ. Апхуэдэ отдел къызэрызэрагъэпэщащ, абы иригъэкIуэныгъэ зыхуэдэм щытепсэлъыхьащ щыпIэ самоуправленэм и органхэм ящыкIуэкIэр хэту мэкъуэгъуэгъуэм и 7-м Правительствэм и Унэм щекIуэкIа семинарым.

Дызэрэщыгъуэзэщи, федеральнэ Закон №131-м кьеГъуэв муниципальнэ щынальэм и уставым и проектым, щыпIэ бюджетым и проектым, ар гъэзэщIа зэрыхьуэм тегъуэ отчетым цIыху куэд кърихьэлIэу тепсэлъыхьын хуейуэ. Абыхэм я мызакъуэу, зэныныкъуэхэм деж щыпIэ самоуправленэм и органхэм къащтэ унафэхэм куэдкIэ елыытащ цIыхухэм я хуитныныгъэхэр хьума зэрыхьур, экономикэ лъэныкъуэр дэхьуэ хэмылъу кьызэгъэпэщыныр. Апхуэдэу щыщIыкIэ, а унафэхэр хуэунэтIыпхъэщ сэбэп хъунущ иджырей зэманым кьеЗэгъ, цIыхухэм я сэбэп зыхуэлъхэр хьуманым хуэунэтIа хабзэхэм я мардэ зэтегъуэзныжьмкIэ.

Семинарым кърихьэлIащ КъБР-м и Президентым и Администрацием и Унафэщым и кьуэдзэ - КъБР-м и Правительствэм и Аппаратым и Унафэщ **Кьанокъуэ Сультан** КъБР-м и Президентым и Администрацием и Унафэщым и кьуэдзэ - КъБР-м и Президентым и Администрацием и къэралыкъуэм, кадрэхэм, къэрал наградэхэм я IэхъуэхэмкIэ и управленэм и унафэщI **Власов Александр** сымэ, Iэщ1щIэ иригъэкIуэкIащ КъБР-м и Президентым и Администрацием и къэралправовой управленэм и унафэщI **КъуэщIысокъуэ Залым**.

КъБР-м и Президентымрэ Правительствэмрэ я пресс-Iуэхуэщ1анIэ.

● Къэрал Iуэхущ1анIэ

Унэ къэпщэхунумэ, ухуитщ...

Къэбэрдей-Балъкъэрым ухуэныгъэмрэ архитектурэмкIэ и министр Афэщ1агъуэ Михаилрэ республикэм ипотекэмкIэ и корпорацэм и унафэщI Рудь Максимрэ журналистхэм я1уущ, а корпорацэм пэжьэн зэрыщIадзамкIэ хъыбар ирагъэщIэн папщIэ. Абыхэм къызэрагъэлъагъуэмкIэ, и нэхъ мащIэу, мазэ кьэс сом мини 10 кьызыгъэхъуэ унагъуэм псэупIэ къызэрищэхуфыну хэкIыпIэхэр дяпэкIэ щыIэнущ.

КъЭБЭРДЕЙ-Балъкъэрым ипотекэмкIэ и корпорацэр («КъБР - ипотек» ОАО-р) республикэм и Правительствэм къызэригъэщIащ, ухуэныгъэмрэ цIыхухэр псэупIэ янэ ящынымрэ хуэунэтIа лъэпкъ проектым ипкъ иткIа. Ар хохьэ псэупIэм и ипотек кредитымкIэ щыIэ федерал системэм икIи «КъБР - ипотек» корпорацэм и акцэхэм я проценти 100-р зи мылькур республикэращ. Абы и кьалэнщ ипотекэ Iуэхуэм Къэбэрдей-Балъкъэрым зыщригъэужьыну, республикэм кьекIуалIэ инвестицэхэм хигъэхъуэну, цIыхухэм псэупIэ яухуэным, кьащхэуным пыщIа Iуэхуэхэр ящигъэсынщIэну. Нобэ корпорацэщIэр сыт и лъэныкъуэкIи хуэхьэзыр хуэащ зэрыплажьэнум. Икли абы кьыгъэсбэпыну Iэмалэхэр зыубгъуауэ икIи куэд щIауэ щолажьэ Урысейм и щIыналъэ 87-м.

А хабзэхэр тыншщ, гурыIуэгъуэщ, уасэхэр езэгърабгъущ, кредит Iуэхуэхэр зыкIи пыщIакьым зыкъ ящыкIа хъушэ, абы кьыхэкIыу вагъотэн и курсым зихъуэжкIи зимыхъуэжкIи мыхьэнэ тIыпкъ иIэкъым. Кредит къэщIэн ахъшэ мыкIэлIэм кьыIихыр сом бжыгъэщ, иритыжынри долларкым, атIэ а сомхэращ. Абы щIигъэжну процент бжыгъэр ильэсым хуэзэу - 11-м щыщIэдзауэ 14-м нос. Ар епытащ унэ хъщ1ащхъкIэ щIыхуэ къэзыщIэм ебым и ахъшэу унэ уасэм хилъхьэр зыхуэдизыр. Унэ уасэм и процентри 10 нэхъра нэхъ мащIэ ебым и ахъшэу абы хилъхьэну уиуктkым, ауэ нэхъыбэ хилъхьэху нэхъыфIщ.

Кредитыр щипшынэжыну пIалъэр щIыхуэр къэзыщтам зэрыхуэфIу иубзыхуэу жыпIэ хъунущ. Ар упшынэжыным текIуадэ хъунущ зы ильэсым щыщIэдзауэ ильэс 30-м нэс, а зэманым кьурибыдзу кредит къезыIыхьам и ныбжьыр ильэс 75-м щIимыгъунымэ.

Кьызэрищэхуу, щIыхуэр къэзыщтам унэр ей мэхъу. Абы и щIыхьэт тхьилъхэри и щIэкIэ ятх. Ар абы щыпсэнну, езыми и Iыхьлъэмэи къызэхуэр фэтэрым зыщрагъэтхъыну хуитщ. Ауэ кредитыр имыпшынэжауэ ар хуиткъым унэр ищэну, зыгуэрым тыгъэ хуищIыну, нэгъуэщI псэупIэкIэ ихъуэжыну, сыту жыIэмэ а унэр кьищта щIыхуэр зэрипшынэжынум и щэсэпIэ кьагъэув.

Кредитыр кьыщраткIэ, кьищэжну унэри, щIыхуэ къэзыщтам и гъащIэри, и узынщагъэри страховать ящI. ЩIыхуэ къэзыщтам зыгуэр кьыщыщIрэ ахъшэр хуэмыгъэжмэ, страховой Iуэхущ1анIэм абы и пIэкIэ унэ уасэр епшынырэ. ПсэупIэр абы щыгъуэмэи къызыхуэнэр кредит къэзыщтаращ е абы и унафэращ.

Кредит щIыхуэр къеIыпхэн папщIэ, зэбгъэпэщын хуейщ икIу ягъэ къэс къыпхэхъуэ ахъшэр къэзыгъэтIагъуэ щIыхьэт тхылъхэр. Апхуэдэщ уи лэжьапIэм иужьрей илъэс ныкъуэм къыщыщIэжьа сом бжыгъэр зыхуэдизыр къэзыгъэтIагъуэ 2 - НДФЛ справкэр. ЩIыхьэкъуэ хъарыкIэтыщIэхэм я хэхъуэр ята налогхэм я декларацIэкIэ къэгъэтIагъуэ. Кредитыр къозытхэм къалъытэ лъжьапIитI зэдэпхьэ, алимент, пособие, пенсие, стипендие, нэгъуэщI ахъшэ гуэр къыпIэрыхьэмэ, ар мазэ кьэс къыпхэхъуэу щытмэ.

Кредитыжьэ зиIэ фIэкIа нэмгъуэщI зыгуэр къэпщэхну уху риткъым. А псэупIэр фэтэрым и зы пэшу щыт хъунукъым - фэтэр щхьэхуэ къэщэхупхъэщ, абы екIуэлIэн хуейщ электрокъарур, пэшхэр зэрагъэпIэ системэр, канализацэр. Фэтэрыр зыхэт унэр аварийнэу щыт хъунукъым. Капитальнэ ремонт щIын хуейхэм ящыщIуи къуагъэщхунукъым. Унэм и пIэмкIэр гъущI-бетоным, мывэм е чырбыщым кьыхэщIыкIауэ щытын хуейщ. КIэщIу жьпIэмэ, къуата кредит ахъшэмкIэ псэупIэ тэмэм фIэкIа къуагъэщхунукъым.

Кредитыр кьапщтэу ильэс ныкъуэ дэкIа нэужь, абы и Iыхьэ гуэр е зэрыщIыту ахъшэр банкым ептыжыну уху ритщ, ауэ ящэ мазихьым уаэзэрыгурыIуауэ, процентхэр щIыгъуауэ кредит ахъшэр банкым хэпIатхъэжьну аращ. Псалъэм папщIэ, ильэс 20-кIэ щIыхуэр пIыгъыну уагурыIуамэ, ящэ ильэс ныкъуэр дитыр кьозытхэм кьапытэ щIыхуэр кьыптемыкъальэу уплынысжьн зэрыхуейр.

Зи гугъу тщIы Iуэхур пфIэгъэщIэгъэн хъуамэ, уущIэупщIэ хъунущ мы хэщIапIэмкIэ: Налшык, Инессэ Арманд и цIэр зезыхьэ и уэрам, 43-нэ унэ, ягъэ къат. Е упсалъэ хъунущ 40-96-46 телефонымкIэ.

ГЪУЩIО Зариф.

Гуэдз купщIафIэу нэхъыбэ

● Мэкъумэш

Къэбэрдей-Балъкъэрым и мэкъумэшыщIэхэм гъэ къэс бжыхьэсэ гуэдзым и бэмышIэу хагъэхьэу, Икъукъо гуэдзыр хозяйствэ зыбжанэм 2006 гъэм гуэдзыр щащIа гектар мин 76,7-м ику иту центнер 25,3-рэ зэхъуэкIа. Ауэ а бэмышIэр районхэм центнер 19,8-м нэсыщIэзэуэ 32,3-м нэсыху щызэшхьэщокI. Гуэдзыр нэхъ щыбгъуэр Тэрч районыщ - гектарым центнер 32,3-рэ хуэзэщ. Нэхъ мащIэ дыдэ зиIар Лъэпыкъуэ (центнер 19,8-рэ). Iуащхьэмахуэ (центнер 20,0-рэ) куейхэращ.

ИУЖЬРЕЙ илъэсхэм гъавэбэв къыгъэкIыным республикэм и мэкъумэшыщIэхэр хуэIэкIуэлъакIэ Iуэхуэм АПК-м и лъэпкъ проектым къыщыгъэуващ къэкIуэну илъэс гуэнгъэуэхэм мэкъумэшхэлхэм я фIагъымрэ лIэужьыгъуэкIэ я куэдагъымрэ хэтъэхъуэн хуейщ.

Ди республикэм и хозяйствэхэм, фермерхэм, бэдзэнджырылажьхэхэм яхуэзэфIэкIынущ зи кущIэр быдэ лIэужьыгъуэр нэхъыбэу гуэдз къагъэкIыну. Ауэ иджыри къэс абы гулыпитэ нэс хуащIу щытыкIынт.

Иужьрей илъэсхэм а гуэдз лIэужьыгъуэхэр щащIэ щIыр Урысеймэ КъБР-мэ нэхъыбэ щIихьащ. Къэбэрдей-Балъкъэрым щыхасэу щIадзащ «Скифянка», «Юна», «Пика Кубани», «Подарок Дону», нэгъуэщIхэр.

Кьижьыкы щакъуэр зыхуэдэм елытатауэ зи купщIэр щабэ бжыхьэсэ гуэдз лIэужьыгъуэхэр, зэрыгурыIуэгъуэщи, гупищу егъуэм: пъэщу, ику ину, махэу.

Гуэдз щабэ гъэщIэн и хьэжьигъэр бжыхьэсэбэп, псом япэрауэ, нэгъуэщI хьэжьигъэхэр ирыгъэбфIакIуэу. Гуэдз пъэщым и хьэ жьигъэр зыхэтъ тхъэвыр нэхъыбэрэ тэджауэ щытщ, ар бгъэжьэн папщIэ, механизмэкэр къэбэхэм зэрыщIэн зэпытчэ, иБдзэ мэхъу.

Гуэдз махэхэм клейкобинэу яхэлъхьэр мащIэщ, щакъхъуэфI кьыщыхащIыкIыфыр гуэдз пъэщым и хьэжьигъэм щащIу зыхуэгинуэ хуэдиз дыщIагъэуэ щытмэщ. Абы кьыхэкIыуи гурыIуэгъуэ гуэдз пъэщхэм нэхъ щIэупщIэ зэраIэр. А лIэужьыгъуэхэр нэхъ куэду кьагъэкIыным тригъэгушхуэн папщIэ, кьэралым процент 40-кIэ уасэу нэхъыбэ щIет.

Къэбэрдей-Балъкъэрым и хозяйствэхэм 1990 гъэ лъандэрэ кьагъэкIырыкъым икIи ящэрыкъым гуэдз пъэщым щыщу зы килограмми. Абы и щхьэусыгъуэ нэхъыщхьэр минеральнэ щыгъэпшэрхэр зэрыкIуэкIым кIэлъыплъынк икIи а къэкIыгъэр зехьэным пыщIа Iуэхуэхэр ткIийуэ гъэзэщIэн хуейщ.

Гуэдзым щхьэжьэ псом нэхъыбэ нэхъыфIыр азотнэ щыгъэпшэрхэращ. Абыхэм хьэдзэм хэтъ клейкобинэм хагъахъуэ, нэхъ купщIафIэ ящI. Фосфорнэ щыгъэпшэрым и закъуэ гъавэм и фIагъым хигъэхъуэрэкIэ, бзаварыщIкIэ сэбэн хъуми.

Вэн-сэныш и пэ къихуэуи, бжьыхьэми щыгъэпшэрыр эхъпъхьэным къищынэмыщIа, гуэдзым гъатхэ пасэми азот етын хуейщ, икIи а къэкIыгъэхэм зэрелэжь хабзэхэр кьыхэзэгъэнаудым и зэранкIэ, бжьыхьэсэ гуэдз лIэужьыгъуэ кьыщIезэгъэхэр нэгъэсауэ зыхуей хуэзэркъым.

Ди щIыпIэм кьыщIагъэзэгъа, щIэупщIэ зиIэ бжьыхьэсэ гуэдз лIэужьыжьыгъэхэм я нэхъыбапIэр пъэщым хохьэ. Абыхэм белокыу процент 14 нэхъ мащIэ хэлъкъым, клейковинэ щынэри процент 28-м и кIэ къихуэркъым.

Мы гъэм гуэдз лIэужьыгъэфIу нэхъыбэ кьыгъэхьэ папщIэ, бжьыхьэсэр зэрекIуэкIым кIэлъыплъынк щыхьах лэжьыгъэ нэхъыфIхэр фокIадэм Москва щекIуэкIыну гъэлъэгъуэныгъэм хэтынущ.

КъБР-м и Правительствэм къалэн къыщIащIауэ Бжьгъымыхьыр мы лъэхъэнэм йолэжь Къэбэрдейр езым фIэфIу Урысейм зэрыгуэхэр ильэс 450-рэ зэрырикъум теухуауэ домбеякIым къыхэщIыкIа юбилей медалэхэр гъэхьэзырыным. Сурэтыщ1 щэрыIуэм и гугъэщ1 а дамыгъэхэм адыгэлI щэджащэхэм я тепIъэхэр кьытеущ ищIыну. Хьид и мурадрэм хохьэ «Адыгэ лъэпкъ жыг» скульптурэ композиц ухуэнри. Абдеж ящIыпIэ къыщIэкIа къэзыгъэтынур ди лъэпкъ узэщIакIуэхэмрэ хэкуIлIхэмрэ я тепIъэхэрщ.

НЫБЭЖЬ Таисэ.
Сурэтыр тезыхар ●
КЪАРЕЙ Элинщ. ●

Сурэтыщ1ым и Iэнатlэр

Адыгэ узэщIакIуэ Нэгумэ Шорэ и фэепIэ Налшык къалэ щыгъэувыным теухуауэ мы гъэм щащIэгъуэм и 15 пшэндэ екIуэкIыну зэпеуэ зэIухам зи Iэдакъэщ1экI щыгъэгъэзэгъуэну мурад зиIэ сурэтыщIэхэмрэ скульптор-хэмрэ макетхэм йолэжь.

КъБР-м и щыгъуэзэ, УФ-м и Сурэтыщ1хэм я союзым хэт Бжьгымых Хьид и мурадщ а зэпеуэм лажьыгIитI кьыщигъэзэгъуэну. Апхуэдэу Хьид и Iэдакъэщ1кI зыбжанэ хэтащ КъБР-м и Сурэтыщ1хэм я союзыр. А къызэрызэрагъэпэщ1рэ илъэс 50 зэририкъуам теухуауэ иджыблагъэ Лъэпкъ музейм щекIуэкIа гъэлъэгъуэныгъэм. Бжьгымыхым утыку къырихьащ Къэзанокъуэ Жэбагъыпрэ Нэгумэ Шорэрэ пхъэм кьыхэзбэкIа я скульптурэхэр, адыгэ тхакIуэ Адыкъэ Джэрий (Лохвицкий Михаил), нэгъуэщIхэми я сурэтхэр. Псалъэм кьыдэкIуэу кьыхэдгъэщIащи, а выставкэм кьыщIахьэ лэжьыгъэ нэхъыфIхэр ящIыпIэ зэхъуэкIыным хуейщ.

Гуэдзым щхьэжьэ псом нэхъыбэ нэхъыфIыр азотнэ щыгъэпшэрхэращ. Абыхэм хьэдзэм хэтъ клейкобинэм хагъахъуэ, нэхъ купщIафIэ ящI. Фосфорнэ щыгъэпшэрым и закъуэ гъавэм и фIагъым хигъэхъуэрэкIэ, бзаварыщIкIэ сэбэн хъуми.

Вэн-сэныш и пэ къихуэуи, бжьыхьэми щыгъэпшэрыр эхъпъхьэным къищынэмыщIа, гуэдзым гъатхэ пасэми азот етын хуейщ, икIи а къэкIыгъэхэм зэрелэжь хабзэхэр кьыхэзэгъэнаудым и зэранкIэ, бжьыхьэсэ гуэдз лIэужьыгъуэ кьыщIезэгъэхэр нэгъэсауэ зыхуей хуэзэркъым.

Ди щIыпIэм кьыщIагъэзэгъа, щIэупщIэ зиIэ бжьыхьэсэ гуэдз лIэужьыжьыгъэхэм я нэхъыбапIэр пъэщым хохьэ. Абыхэм белокыу процент 14 нэхъ мащIэ хэлъкъым, клейковинэ щынэри процент 28-м и кIэ къихуэркъым.

Мы гъэм гуэдз лIэужьыгъэфIу нэхъыбэ кьыгъэхьэ папщIэ, бжьыхьэсэр зэрекIуэкIым кIэлъыплъынк икIи а къэкIыгъэр зехьэным пыщIа Iуэхуэхэр ткIийуэ гъэзэщIэн хуейщ.

Бзэн-сэныш и пэ къихуэуи, бжьыхьэми щыгъэпшэрыр эхъпъхьэным къищынэмыщIа, гуэдзым гъатхэ пасэми азот етын хуейщ, икIи а къэкIыгъэхэм зэрелэжь хабзэхэр кьыхэзэгъэнаудым и зэранкIэ, бжьыхьэсэ гуэдз лIэужьыгъуэ кьыщIезэгъэхэр нэгъэсауэ зыхуей хуэзэркъым.

Ди щIыпIэм кьыщIагъэзэгъа, щIэупщIэ зиIэ бжьыхьэсэ гуэдз лIэужьыжьыгъэхэм я нэхъыбапIэр пъэщым хохьэ. Абыхэм белокыу процент 14 нэхъ мащIэ хэлъкъым, клейковинэ щынэри процент 28-м и кIэ къихуэркъым.

Тэрч, Май, Прохладнэ районхэм я щIынальэхэр фIыуэ кьоз зэрыгъэзэгъ. Ауэ къэкIыгъэхэм зэрелэжь хабзэхэр кьыхэзэгъэнаудым и зэранкIэ, бжьыхьэсэ гуэдз лIэужьыжьыгъэ кьыщIезэгъэхэр нэгъэсауэ зыхуей хуэзэркъым.

Ди щIыпIэм кьыщIагъэзэгъа, щIэупщIэ зиIэ бжьыхьэсэ гуэдз лIэужьыжьыгъэхэм я нэхъыбапIэр пъэщым хохьэ. Абыхэм белокыу процент 14 нэхъ мащIэ хэлъкъым, клейковинэ щынэри процент 28-м и кIэ къихуэркъым.

Мы гъэм гуэдз лIэужьыгъэфIу нэхъыбэ кьыгъэхьэ папщIэ, бжьыхьэсэр зэрекIуэкIым кIэлъыплъынк

● Каратэ

Унэж Рустам и ехъулIэныгъэ

Иджыблагъэ Алыджым щекIуэкIащ киокушинкай каратэмкIэ Европэм и чемпионат. Урысейм и командэ кьыхэхам хэту абы щыIащ икIи зи хьэлъагъыр килограмм 80-м нэс бэнакIуэхэм я деж ещанэ увыпIэр кьыщихьащ КъБКЪУ-м и етIуанэ Iэщ1агъэ щыгъэгъэгъуэ зт, я Iэщ1агъэм щыхэгъахьуэ центрым и егъэджакIуэ Унэж Рустам.

УФ-м и командэ кьыхэ зкам етIуанэ увыпIэр иубыдащ. Псоми зэгъуэгъуэ абы кьихьэхуащ дыщэ медалитIрэ жэзэщIыр. Зэхъэзэхъуэм кIуэзмэ, Унэжым сэбэп кьыхъуэхъуащ КъБКЪУ-м и ЩIэныгъэ советыр.

Дунейпсо чемпионатым зыхуагъэхьэзыр

Центральнэ федеральнэ щыналъэм и чемпионат зэIуха Жазым щекIуэкIащ. Зэхьэзэхуэхэм хэта, КъБКЪУ-м каратэмкIэ и командэ къыхэхам екхьуIэныгъэфIхэр зыIэригъэхьащ.

ЗЫХЭТА ипх эм я деж дыщэ медалэр кьыщахьащ Темркъуэ Залымрэ Мэкъуауэ Ар турр э. Спортсменхэр зэхъэзэхуэхэм ящIэхьэзыращ КъБКЪУ-м каратэмкIэ и командэ кьыхэхам и тренер нэхьыжь, КъБР-м каратэмкIэ и зэгухэныгъэм и президент Энеев Виталий.

Зэхьэзэхуэм кьрикIуахэм япхэ иткIэ, Унэжэ Рустамрэ Артуррэ, Темркъуэ Залым сымэ Iэмал яIэщ УФ-м и к и командэ кьыхэхам х эту щэкIуэгъуэм Японием щекIуэкIыну дунейпсо чемпионатым кIуэну.

МЭЗКУУ Къан.

Iэрыщ1 губгъуэм япэу очко къыщ1ахь

Ди командэр премьер-лигэм зэрыкъэт илъэсрэ ныкъуэм къриубыдэу Iэрыщ1 губгъуэхэм щригъэкIуэ Iэ зэIущIэхэм ящыщу джэгуГъуэ блэкIараш япэу очко щызыIэригъэхьар.

МЭЗКУУ и «Спартакым», «Торпедом», ЦСКА-м нэгъабэ «Лужниким» щыдгъасIыжэкIа зэIущIэхэр нэлшыкджэхэм фIаехьэхуащ. Ардыдзэр кьыщыхъуащ Iэрыщ1 губгъуэ здэщыIэ Перми.

Мы гъэрэ щIагъуэу кьыщIадзэтэкъым икIи «Лужниким» щыIэу ЦСКА-р 2:0-у «Спартак-Налшыкым» кьытекIуащ. Абы и ужькIэ зыIущIэну Мэзкуу и «Спартакым» фIырыфIкIэ кьиутIыпщIын хуэдэтэкъым. АрщхьэкIэ ди щIалэхэм вице-чемпионыр хуабжьу хагъэзыхьащ икIи, 2:2-уэ дэджэгури, япэ очкор Iэрыщ1 губгъуэм щызыIэрагъэхьащ.

Къыщыхэмыщ1ауэ, нэгъабэ и мэлыжьыхь лъандэрэ налшыкджсхэр Мэзкуу къыщыхагъащIэ зэпыту зэрекIуэкI хабзэри, джэгуГъупилI хъуауэ хэгъэрейхэм топ зэрыхудамыгъэкIыфри къызэпыуда хъуащ. АдэкIэ ирагъэфIэкIуэнымэ, хуитщ.

Рикардэ Хесус нэхъыфI дыдэхэм яхохьэ

«Спартак-Налшыкым» и гъуащхьаэ Рикардэ Хесус премьер-лигэм и джэгуГъуэ блэкIам и футболист нэхъыфI дыдэхэм хабжащ.

«СПОРТ-ЭКСПРЕСС » газет цIэрыIуэми, «Спорт» канамэ Налшык щыджэгу браиз цIалэр яIэтащ икIи джэгуГъуэм и футболист нэхъыфIищым хагъэхьащ. Къищынэмыщ1ауэ, Мэзкуу и «Спартакым» худиГъэкIа топитIым щыщу япэр нэхъ дахэ дыдэхэм хабжащ.

Куэд щIауэ зи цIэр фIыкIэ премьер-лигэм щыIуа Вагнер Лав, Жо, Погребняк, Титов сымэ я гъуэгу иджыпсту Рикардэ къэралым и гъуащхьаэ нэхъ Iэзэхэм яхьихьащ. Абыхэм псоми мы гъэм топ тхурытку дагъэкIащ.

Хьэлэмэтращ, ищхьэрэ къэс Рикардэ къыщыхэжаныкIар ивэтъуэщI щIыпIэхэращ: Краснодар -2, Раменскэм - 1, Мэзкуу - 2. Къэбэрдей-Балъкъэрым футболым щыдихьэххэр, дауи, щхьэхуэпс абы Налшыки топ щыдигъэкIыным.

Псалъэм кьыдэкIуэу жьитIэнщи, нэгъабэ ди командэм и гъуащхьаэ нэхъ Iэзэр щыIа Рикардэ Хесус, Концедалов Роман, Пшепшук Сергей сымэ топ тхурытку дагъэкIуэ ящ. Зэман кIэщIым къурибыдзу абыхэмефIэкIыфыну Рикардэ Хесус Iэмал хъарзынэ иIэщ - сыти жыIи, премьер-лигэм зэхъэзэхуэр щиухыным иджыри джэгуГъуэ 18 щIэзыхьэ и гъуэгу.

ГЪУЩIО Зариф.

● Футбол

Нэгъабэ иджы хуэдэ лъэхъэнэм дыпашэт

Урысей Федерацэм и премьер-лигэм нэгъабэ щекIуэкIа зэхьэзэхуэм джэгуГъуэ 12 щызэхэтам щыгъуэ Налшык и «Спартакым» топ тхурытку таблицэм пашэныгъэр щиIыгъат. Иджыпсту ди командэр епшыкIуащанэщ.

ИЛЪЭС и пэкIэ налшыкдзсхэм очко 24-рэ зыIэригъэхьат. Зы очкокIэ нэхъ мащIэ иIэт ЦСКА-м, тIукIэ къыткIэхъурт «Рубинир». Ди жагъуэ зэрыхъущи, мы гъэм джэгуГъуэ 12-м я ужькIэ «Спартак-Налшыкым» и очко бжьыгъэр хуэдитIкIэ нэхъ мащIэщ. Араш тупир таблицэм и лъабжьэм щIыщIэри.

ЖЫЛАСЭ Заур.